

Nový pavilón na Námestí SNP v Partizánskom

Úvod

Zadaním tejto práce je vytvoriť nový pavilón v centre mesta Partizánske, priamo na hlavnom Námestí SNP, bez určenej funkcie. Návrhu budovy pavilónu predchádzal návrh konceptu celého námestia, tomu predchádzala analýza okolia a návrh riešenia celkových vzťahov v meste. K návrhu patrí aj riešenie hromadných garáží, keďže námestiu chýbajú parkovacie miesta.

História

Šimonovany – Baťovany – Partizánske

Mesto vznikalo na zelenej lúke od augusta r. 1938. Jeho príbeh sa začal kúpou pozemkov v obci Šimonovany J.A. Baťom na účel stavania továrne na výrobu bicyklov a obuvníckych strojov. Zároveň s továrňami vznikala aj osada Baťovany so zástavbou RD podľa architekta V. Karfíka. Autorom zastavovacieho urbanistického plánu pre 5-15 tis. obyvateľov z r. 1939 a regulačného plánu z r. 1946 je Jiří Voženílek. Ako prvé vznikli dve 3-etážové výrobné haly so schodiskom vo vnútri dispozície, nasledovali dve 5-etážové haly a neskôr ďalšie 5-etážové haly so schodiskom na okraji dispozície. Najstaršia časť obytnej kolónie vznikala okolo Červenej ulice.

Námestie práce, ako sa Námestie SNP vtedy nazývalo, vznikalo ako spojnica medzi továrňou a obytnými štvrtami. S továrňou bolo spojené širokým pásom cesty, tzv. promenádou a tvorilo hlavnú kompozičnú os mesta.

Prvou budovou námestia bol Spoločenský dom s hotelom a kinom od F. Kučeru. Po roku '41 vznikol park Jána A. Baťu, ktorý je súčasťou námestia a zaberá jeho najväčšiu časť. Celé námestie je dlhé viac ako 650 m (široké 80 m).

Okolo parku vznikli radové domy tzv. šesťdomky a osemdomky, na ne nadväzujú samostatné RD už spomínanej kolónie s plochou alebo valbovou strechou, ktoré sú omietnuté alebo ponechané neomietnuté.

V roku 1943 bol hotový kostol podľa návrhu Vladimíra Karfíka, ktorý námestie a park ukončuje a dominuje mu.

Ako jeho náprotivok bola projektovaná budova kina (1945), na ktorého mieste vznikol v 60. rokoch kultúrny dom. Po Spoločenskom dome vznikli na námestí Domov Baťovskej školy

práce – internát pre chlapcov hneď vedľa Spol. domu, neskôr vznikol na opačnej strane internát pre dievčatá.

Nasledovala škola od M. Drofu, 4 kusy slobodární (ubytovní) pre ženy pracujúce v továrni a v roku 1946 vzniklo námestie okolo kostola.

Tzv. baťovský modul 6,15x6,15 bol použitý pri stavbe budov: Spoločenský dom, Domov Baťovskej školy práce, Škola od M. Drofu v dĺžke 13 modulov.

Ďalšie mílniky v histórii mesta sú roky 46/48, kedy prebehlo znárodnenie podnikov, a 1949, kedy bolo mesto premenované na Partizánske.

Až do 60-tych rokov sa dodržiaval Voženílkov regulačný plán. V r. 1964 pribudol na námestí OD Mladosť a výšková budova ubytovne, ktorá narušila celistvosť námestia. Ďalšími prvkami boli fontána a známa kvetinová topánka.

V r. 1976 vznikol podchod pre peších, ktorý spája námestie a továreň popod železniciu až dodnes.

V roku 1989 bola dokončená rekonštrukcia Spoločenského domu, ktorá narušila jeho pôvodný výraz.

V apríli 2020 prebehli búracie práce na výškovej budove v strede námestia, čo dáva šancu novému konceptu obnovy jeho celistvosti. V jednom z prvých regulačných plánov z r. 1939 je na mieste tejto budovy plánovaný objekt (v neskorších plánoch neexistuje), avšak zásah sa dá na námestí spraviť citlivejšie, o čo sa aj v tomto projekte snažím.

Urbanizmus

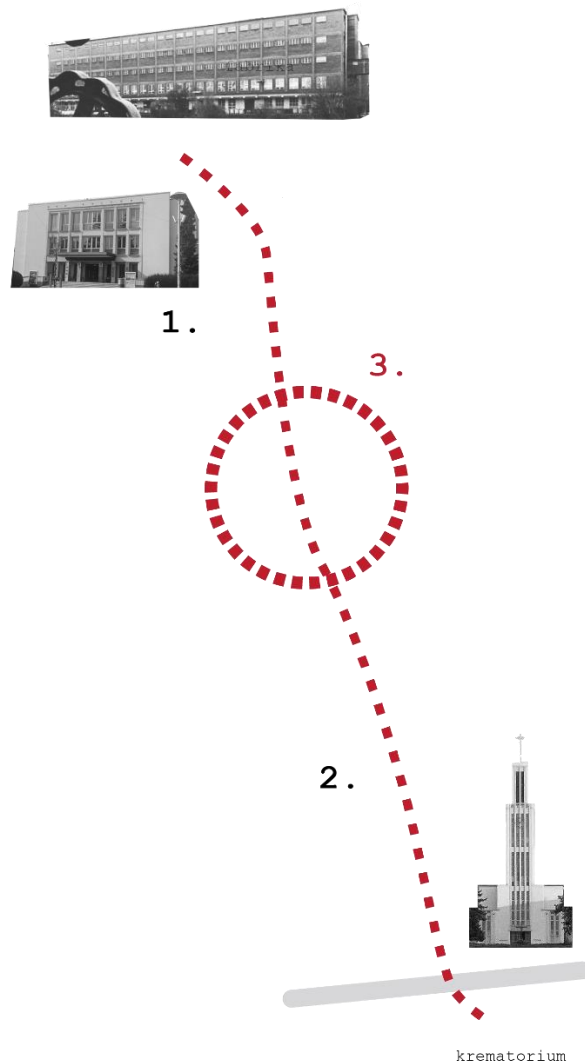
V ideálnom svete a na akademickej pôde môžem hovoriť to, že sa územie továrne vráti do života obyvateľov mesta a stane sa z neho polyfunkčná zóna s vybavenosťou, bývaním, pracovnými príležitosťami a aj výrobou. V minulom semestri sa moji kolegovia z ateliéru venovali rôznym možnostiam rozvoja tejto zóny, ktoré toto dokázali.

Mojim cieľom je tiež zónu k mestu viac priblížiť, nestavať ju na jeho okraj. Nadväzujem na územný plán, vytvorením okruhu dopravy poza zónu dopravu odkláňam, vtahujem továreň viac do vnútra mesta. Dnes je námestie spojené s priemyselnou zónou podchodom popod železniciu, ktorú kolegovia dávajú pod zem a dostávajú chodca na povrch. Čiže chodec vie prejsť z továrne na námestie, kde je vytvorená pešia zóna pri

kultúrnom a Spoločenskom dome. Čo keby pešia zóna pokračovala?

Motív cesty

Nadviažem na súvislý pohyb ľudí od továrne na námestie, pokračujem popri zástavbe rodinných domov a potiahnutím trasy za Karfíkov kostol cez rieku Nitra, sa dostanem do časti mesta Salaš, ktorá leží pod kopcami. Tu navrhujem miesto drobnej výroby umiestniť v budúcnosti krematórium. Pokračujem zónou rodinných domov, ktoré prechádzajú do navrhovanej zóny bytových domov.

Do srdca námestia motorové vozidlo nepatria, teda priečnu vozovku cez námestie ruším, keďže nie je nevyhnutné prechádzať stredom námestia autom.

Hromadné garáže umiestňujem do vytipovaného vnútrobloku, ktorý aj v dnešnej dobe zaberajú individuálne garáže.

Navrhujem tu podzemné rampové parkovanie, na ktorého strechu dávam športové ihrisko.

Ulice v okolí historickej baťovskej zástavby rodinných domov mením na zjazdové chodníky, ktoré už dnes v podstate aj existujú, len k týmto uličkám priberám aj príjazdovú cestu na námestie. Takto môže súvislý pohyb ľudí pokračovať od kamennej časti námestia až do Salaša.

Námestie

Počas najväčšej slávy továrne sa cez námestie presúval veľký počet ľudí chodiaci z a do práce. Široké chodníky a cesty pre automobily (ktoré sme chceli pohodlne dostať čo najbližšie k cieľu cesty) boli pre námestie typické. Podľa územného plánu sa tu nachádzajú 3 NKP: Karfíkov kostol, Mestský úrad a pamätník obetí totalitných režimov. Ďalšie budovy v pamiatkovom záujme sú Kultúrny a Spoločenský dom a oba pôvodné internáty.

Dnešná situácia námestia sa vo svojej podstate nevzďaľuje od regulačných plánov mesta zo 40-tych rokov. Okrem pešej zóny a vegetačnej úpravy (alebo revitalizácie CMZ z roku 1989) má námestie rovnaký charakter.

Hlavné námestie by malo podľa mojej mienky aspoň z časti zastávať svoju pôvodnú funkciu t.j. funkciu zhromažďovania. Je logické, že počas vzniku mesta nebolo „žiadané“ námestiu takúto funkciu dať, ale dnes mi v tomto priestore chýba.

Zeleň je bohato zastúpená v parku J.A. Baťu, v kamennej časti námestia nevidím pridanú hodnotu trávnatých plôch.

V návrhu stupňujem voľnosť priestoru od Kultúrneho domu (rozptylový), Spoločenského domu (zhromažďovací na udalosti typu trhy, koncerty) a internátu (oddychový).

Koncept

1. Námestie

pôvodné riešenie

kamenná časť námestia je rozdelená na dve časti, v strede prvej je fontána, v strede druhej pamätník v zeleni typu francúzskeho parku. Pred internátom vedie vozovka, ktorá sa napája na priečnu cestu pred bývalou výškovou budovou. Táto budova bola v priebehu apríla 2020 zbúraná pre nevyhovujúci technický stav.

_sieť 6,15x6,15

prvým krokom pri zjednotení námestia je využitie baťovského modulu, ktorý je prítomný na okolitých budovách Spoločenského domu, internátu a Úrade práce a soc. vecí. Tento modul sa odráža v podlahe a delí námestie na dva celky.

_zahustenie siete

ďalším krokom je zahustenie siete podľa rozdelenia funkcií. Rozdeľuje priestor podľa trajektórie pohybu, aký budú ľudia na námestí vykonávať. Dlažba námestia je v sivých a bielych odtieňoch, mobiliár v zemitých hnedých a červených odtieňoch. Farebnosť a materialita prvkov námestia je neutrálna, do popredia vystupuje okolitá zástavba.

_aktivity

aktivity na námestí sú doplnené podľa typu užívateľov okolitých budov a typu zhromažďovacieho priestoru. Pamätník presúvam pred kultúrny dom, kde má svoje opodstatnenejšie miesto. Vodný prvok ako atrakciu presúvam na križovatku peších ťahov. Presunula som tak akcenty z centrálnych pozícií a uvoľnila priestor pre aktivity.

2. Park

_zachovanie peších ťahov

nechávam trasy, ktoré sú rokmi overené. Odstraňujem nepotrebné chodníky.

_zapustenie funkcií

v súlade s konceptom pavilónu zapúšťam funkcie do zeme. Tvorím čo najmenšiu bariéru pri vizuálnom kontakte s kostolom.

_aktivity

podľa okolitých funkcií pridávam funkcie do parku. V okolí sa nachádzajú edukačné a obytné stavby.

Libreto

Pavilón má fungovať ako spojivo medzi námestím a parkom. Pri jeho návrhu ma viedli tri hlavné body, ktorých som sa držala či už vedome, alebo podvedome. Všetky sú rovnako dôležité a navzájom prepojené.

historický

kontext

formotvorná

idea

téma

formotvorná idea_

Pavilón v „diere po pavilóne“

2 hmoty pevná - diera + ľahká - pavilón

historický kontext_ Baťovský modul, materiál, raster, pravouhlosť, skelet.

téma_ Diera ako pripomenutie, že hneď vedľa máme budovy na využitie, ktoré ešte stoja.

3. Pavilón

ako spojenie námestia a parku

_zapustenie pavilónu

pevná hmota v baťovskom module s ľahkým pavilónom

_umiestnenie pavilónu

križovatka peších ťahov je srdcom námestia, na trase cezeň leží exteriérové výstavisko, láka návštevníkov. Delí celé námestie v pomere 2:3.

_spojivo námestia a parku

pavilón je rozdelený na dve časti, exteriérová časť sa napája na námestie, časť pavilónu na park.

Funkcia, prevádzka, program

Pavilón umiestnený v srdci námestia chcem čo najmenej komerčný. V súlade s mojou témou aj formou navrhujem pavilón ako výstavný priestor. Na vstupné podlažie dávam kníhkupectvo a kaviareň, ktoré zabezpečia nejakú ekonomickú návratnosť a zároveň pritiahnu ľudí aj do tejto časti námestia.

Vstup do pavilónu je možný zo strany námestia schodmi dole do exteriérového výstaviska a zo strany parku do pavilónu. Návštevník môže ísť do kaviarne, kníhkupectva alebo si kúpiť lístok dole do galérie. Obe podlažia majú voľnú dispozíciu.

Zázemie pavilónu je hlbšie v podzemí (po vzore Zlínskeho pavilónu), kde sa nachádza hygiena pre návštevníkov a zamestnancov a sklady.

Materiály, konštrukcia, interiér

Oporné múry diery sú betónové, povrch je v červenom odtieni, vyhotovený prímiesou farby do betónu. Podlaha je dláždená tehlovou, ktorá prechádza plynulo z interiéru do exteriéru. V exteriéri je žiadúce nechať podlahu časom mierne poprerašťať bylinami. Charakter interiéru galérie dodáva štruktúra oporných múrov a podlahy. Ostatné konštrukcie sú v bielej farbe. Dôležitým prvkom interiéru galérie je dvojité fasáda skladajúca sa z presklenej vonkajšej vrstvy (trojité zasklenie) a otočných dverí, ktoré galériu uzavru pred vonkajším svetlom prípade výstavy. V prípade výstavy spojenej medzi interiérom a exteriérom sa dvere úplne otvorí a priestor je ucelený.

Konštrukcia pavilónu je rámová z ocele s I profilom, v zapustenom podlaží sa oceľ priskrutkuje na oporné múry.

Plášť vstupného podlažia je zo vstupných fasád z priesvitného bieleho profilu s posuvnými dverami

a z bočných fasád s výklopnými oknami z kaleného skla s oceľovými rámami (elektricky poháňané). Aktivita v pavilóne je pre ľudí vonku zahalená tajomstvom.

Sekundárny plášť je na streche z oceľových rámov po obvode s mrežovým pletivom (zábradlie, tienenie, popínavé rastliny). Rámy prechádzajú dole na vstupné podlažie a kryjú vstupy do pavilónu.

Interiér vstupného podlažia je tiež z metalických prvkov. Kaviarenský pult je široký, má v sebe integrované spotrebiče, sanitu a skladové priestory. Po zatvorení kaviarne sa dá celý bar uzamknúť. Nábytok je kovový v kombinácii s drevom. Posuvné police kníhkupectva sú tiež drevené. Interiér má nádych „industriálna“.

Dôležitým prvkom interiéru sú schody. V celom objekte je päť schodísk. To hlavné v pavilóne je samonosné z plechu. Ďalšie monolitické betónové vedie do zázemia. Zvyšné tri schodiská sú exteriérové schodnicové bez podstupníc so zábradlím z rámu a pletiva.

Skladba podlahy hr. 150 mm:

- dlažba na metalickej báze 20 mm
- betónový podklad 50 mm
- kročajová izolácia 30 mm
- trapézový plech 50 mm

- oceľové nosníky HEB
- podhľad cetris/preglejka

Skladba pochôdznej strechy hr. 800 mm:

- oceľ. mriežka na terčoch 20 mm
- Substrát/násyp 250 mm
- H.I., geotextília, akumulčná vrstva 50 mm
- tepelná izolácia MW 400 mm
- trapézový plech 80 mm

- oceľové nosníky HEB
- podhľad cetris/preglejka

Záver

Bolo zaujímavé na tomto projekte pracovať. V niečom sa líši od ostatných mojich projektov, zisťujem retrospektívne. Nevieť, či je to tým, že som v takomto rozsahu zasahovala do historického prostredia prvýkrát alebo je to podmienkami, za akých projekt vznikal... alebo tým, že pociťujem limity papiera a chýba mi možnosť dotiahnuť projekt do ďalšej fázy.

Najviac ma mrzí, že osud pamiatok v Partizánskom je neistý. Hoci je urbanizmus mesta celkom zachovaný vďaka dodržiavaniu prvotných plánov, bývalá továreň sa nám pomaly stráca. Ani nie fyzicky, budovy samotné majú potenciál stáť ešte veľa rokov... ak im niekto nedopomôže na druhý svet. A to sa zdá byť tým problémom, stráca sa ochota s pamiatkami niečo robiť. V územnom pláne je v časti bývalej továrne vytipovaných 6 etážoviek na pamiatkovú ochranu, ale dnes sa hovorí už len o zachovaní jednej budovy ako príkladu baťovskej architektúry tovární. Na čo bude platné, ak tam bude jedna sama ako prst a namiesto pôvodných kvalitných budov prídu rýchle montované haly umiestnené podľa pôvodného regulačného plánu, to neviem povedať. Asi ešte nevieme oceniť hodnotu jedinečnosti a celistvosti.

Preto som si ako tému pre môj pavilón vybrala kontrast medzi pevným a ľahkým, hlbokou jamou, na ktorej viem niečo postaviť. Pavilón sa rozmontuje, ale jama ostane ešte roky.

po xyz rokoch...